

2000-2014 Yılları Türkiye ekonomisindeki kamu açıkları ve makroekonomik etkileri

The fiscal deficits between 2000 and 2014 and their macroeconomic effects in Turkey economy

Şadiye Okutan¹

Received Date: 08 / 10 / 2015

Accepted Date: 22/ 12/ 2015

Öz

Günümüzde küreselleşme süreci ile birlikte kamu ekonomilerinin başarısı, devlet organize yapısının ekonomik ve siyasi anlamda sürdürülebilir olması için kritik derecede önemli hale gelmiştir. Kamu ekonomilerinin sürdürülebilirliğinin tespitinde geleneksel ve alternatif mali açık ölçüm yöntemleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada 2000-2014 yılları arasında Türkiye ekonomisindeki mali açıklar ve bu açıkların makroekonomik değişkenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmada öncelikle mali açıklar teorik çerçevede incelenmiştir. Daha sonra yayınlanan istatistik veriler ışığında grafikler hazırlanarak açıkların yıllar itibarıyla gelişim süreci incelenmiştir. Grafiklerde kamu açıklarındaki ani artış ve azalışların Türkiye ekonomisinde meydana getirebileceği değişiklikler teorik çerçevede değerlendirilerek, Türkiye ekonomisindeki mali açıklar seçilmiş 14 ülke verileri ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada mali açıkların her ülke ekonomisinde zaman zaman karşılaşılan bir ekonomik sorun olduğu, çözümünde ise maliye politikasının ve yapısal reformların etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye ekonomisindeki mali açıkların ekonomik istikrarsızlık ve siyasi istikrarsızlığın eşanlı olarak mevcut olduğu durumlarda ani şekilde arttığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Mali Açıklar, Kamu Açığı, Kamu Açıklarının Makroekonomik Etkileri

Abstract

Today, with the process of globalization, the sustainability of the economic and political structure of the state organization has become critically important. For years traditional and alternative measurement methods of fiscal deficit have been used to determine the sustainability of the public economy. In this study, the fiscal deficit of Turkish economy between 2000 and 2014, as well as its effect on macroeconomic indicators have been analysed. In this study, first the theoretical framework of fiscal deficits is analysed. Then in light of the published statistical data, graphics were created to investigate the yearly developments in fiscal deficits. In the graphics, the changes that might be caused by the sudden increase and decreases have been assessed and the deficits in the Turkish economy have been compared to 14 other countries. The study concludes with the finding that fiscal deficit is an economical problem that can be encountered from time to time, and structural reforms can be considered an effective solution. In addition, the study has found that the impact of the fiscal deficit increases rapidly when fiscal deficit occur simultaneously with economical and political instability.

Keywords: Fiscal Deficit; Public Deficit; The Macroeconomic Effects of Public Deficits

¹ Lect., Karadeniz Technical University, Beşikdüzü Vocational School, TRABZON/TURKEY, sadiyeokutan@gmail.com, sadiyeokutan@ktu.edu.tr.

1. Giriş

Kamu ekonomisinin sürdürülebilirliğinin bir göstergesi olarak kullanılan bütçe açıkları ülke ekonomisinin gidişatı noktasında kriter olarak kullanılabilir. Çalışmada Türkiye ekonomisinde öncelikle bütçe açıklarına ilişkin iktisadi teorilere yer verilmekte ve 2000-2014 yıllarına ilişkin veriler üzerinden bütçe açıkları incelenmektedir. Akabinde ise; 2000-2014 yılları arasında Türkiye ekonomisinde gerçekleşen bütçe açıklarının işsizlik oranları, enflasyon, büyüme ve gelir dağılımı üzerindeki etkisi daha önce yapılan ampirik çalışmaların sonuçlarına ve çalışma kapsamında hazırlanan grafik ve tablolara bakılarak incelenmeye çalışılmıştır.

Grafiklerde kamu açıklarındaki ani artış ve azalışların Türkiye ekonomisinde meydana getirebileceği değişiklikler teorik çerçevede değerlendirilerek, Türkiye ekonomisindeki mali açıklar seçilmiş 14 ülke verileri ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada mali açıkların her ülke ekonomisinde zaman zaman karşılaşılan bir ekonomik sorun olduğu, çözümünde ise maliye politikasının ve yapısal reformların etkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye ekonomisindeki mali açıkların ekonomik istikrarsızlık ve siyasi istikrarsızlığın eşanlı olarak mevcut olduğu durumlarda ani şekilde arttığı da tespit edilmiştir.

2. Bütçe açıklarına ilişkin teorik yaklaşımlar

2.1. Kötümser- geleneksel görüş

Bütçe açıklarının ekonomik büyümeyi olumsuz yönde etkileyeceğini savunan geleneksel görüş, bütçe açıklarına sadece olağanüstü durumlarda izin verilebileceğini savunmakta ve öngörülemeyen olağanüstü dönem bitiminde hemen kapatılması gerektiğini önemle vurgulamaktadır. Geleneksel görüş kamu açıklarının telafi edilmesinde başvurulacak mekanizmanın/mekanizmaların, özel tasarruflarla kamu tasarruflarının birleşiminden oluşan ulusal tasarrufları azaltacağı endişesine dayanmaktadır. Bir ekonomideki ulusal tasarruf azalışı toplam tasarrufları azaltacak ve bu durum yatırımların azalması ile sonuçlanacaktır. Yatırımlardaki düşüş sermaye ve hasıla stoklarının azalmasına neden olacak ve nihayetinde kamu açığının finansmanı ekonominin küçülmesine neden olacaktır (Ünsal, 2011: 601). Ekonominin küçülmesi ise makroekonomik dengelemin tamamen sarsılmasına yol açabilmektedir.

Klasik mali anlayış tarafından kabul edilen geleneksel bütçe sistemine göre; bütçede yer alan kamu gelir ve gider kalemleri birbirine denk olmalıdır. Yani ne atıl bir fon kullanılmadan beklentilmeli ne de açıktan finansman (borçlanma, para basımı) yoluyla üretim olanakları eğrisinin üzerinde kalan bir gelir kalemine yer verilmeli. Tabi ki bu yaklaşımın en büyük kaygısı, kamunun çok fazla büyüyerek özel sektörün faaliyet göstereceği alanlarda özel sektör için “ikame etkisi” yaratma ya da “faiz artışı” yoluyla, özel sektörü ekonomik alandan dışlayabilmesidir.

Richard Wagner ve Robert Tollison 1982 yılında yaptıkları bir çalışmada denk bütçe yaklaşımını mali sorumluluk ve anayasal açıdan incelemişlerdir. Çalışmada;

-Bütçenin denkliğinin dönerselliğinin bir yıl bazında tutulmasının politik ve ekonomik sorumluluk açısından hükümeti daha dinamik tutacağı,

-Bütçenin denkliğine bakılırken tasarruf ve borç kalemlerinin bütçeden çıkarılmasının gerçek denklığı ortaya koymadığı,

-Hatta bu tür bir bütçe açıklığı belirleme yönteminin gizleme olarak kabul edilmesi,

-Bütçe denklığının aynı zamanda bütçe dinamikliğinin de bir göstergesi olduğu, bütçede açığın borçlanma ile finanse edilmesi durumunda borç yükünün vergi ödeyen vatandaşların üzerinde kalacağı ve gelir dağılımını bozacağı,

-Bütçe açıklarının para yaratma yolu ile finanse edilmesinin ise vergilemeden farksız olmadığı, sonuç itibariyle üretime dayalı olmayan bir para arzının paranın değerini düşüreceği,

-Anayasal çerçevede bütçenin denk olmasına ilişkin açık ve herkes tarafından anlaşılır bir düzenlemenin olması gerektiği savları ortaya konulmuştur (Wagner ve Tollison, 1982: 22-37).

Bir ülkedeki kaynakları en etkin ve verimli kullanabilecek sistemin piyasa mekanizması olduğunu savunan klasik yaklaşıma göre; politika yapıcılar ve bürokratlar bütçe yapım sürecinde kendi çıkarlarının maksimize etmeye çalışmaktadır. Bu durum devletin ve bireylerin çıkarlarının göz ardı edilmesine nihayetinde de kamu ekonomisinin başarısız olmasına neden olmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Niskanen' e göre; bürokrasi, politikacı ve seçmenlere göre daha fazla bilgiye (asimetrik bilgi) sahiptir ve bu bilgi bürokratlar tarafından kendi çıkarlarını "en çoklaştırma isteği" biçiminde kullanılarak kamu harcamaların en üst seviyesine çıkmasına yol açmakta sonuç itibariyle de kamu kaynakları israf edilmektedir (Sağbaş, 2011: 4).

Türkiye'deki e-devlet uygulamaları; kamu ekonomisine ilişkin verilerin, raporların ve mali tabloların, manuel ortamdaki kayıtlarından kurtulup elektronik ortamda rasyonel seçmenlerle buluşmasına olanak tanıyarak "asimetrik bilgi" nin azaltılması noktasında katkı sağlayabilmektedir. 1929 Büyük İktisat Buhranına kadar geçerliliğini koruyan klasik iktisadi görüşün bir ürünü olan geleneksel bütçe teorisi hesap verilebilir, saydam ve etkin bir bütçe anlayışına hizmet etmekle birlikte bütçe vasıtasıyla seçmenlerin politika yapıcılar üzerinde denetim yetkisini de geniş çapta ortaya koymaktadır.

2.2. İyimser-Ricardocu görüş

İyimser Ricardocu görüşün temeli 19. yy' da David Ricardo tarafından öne sürülen denklik hipotezine dayanmaktadır. İyimser-Ricardocu görüş bütçe açıklarının ulusal tasarrufları olumsuz yönde etkilemesinin mümkün olmadığı dolayısıyla geleneksel görüşün savunduğu gibi sermaye ve hasıla oranını azaltmayacağını dolayısıyla da bütçe açığı ve ekonomik büyüme arasında bir ilişki olmadığını savunmaktadır. Ricardo'ya göre; hükümet tarafından yapılan vergi indirimleri ya da borçlanmayı finanse etmek amacıyla vergi oranlarını azaltmak, bireylerin tüketim ve tasarruf davranışlarını değiştirmeyecektir (Ünsal, 2011: 601).

2.3. Keynesyen görüş

Keynesyen teoriye göre bütçe her zaman denk olmak zorunda değildir ve gerektiği zaman açık bütçe politikası uygulanmalıdır. Keynes'in teorisini ortaya attığı yıllarda piyasalardaki durgunlukla mücadele edebilmek için "efektif talebe" dayalı olarak maliye politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Vergilerin azaltılması ve kamu harcamalarının artırılması yoluyla piyasalar için aranan acil kan, borçlanma ve para yaratma yollarıyla nominal alanlardan sağlanarak piyasaların ihtiyacı karşılanmıştır. Böylelikle klasiklerin olağanüstü alanlarda girmeye cesaret edebildikleri "nominal alan" Keynesyen görüşle birlikte devlet ekonomilerinin olağan zamanlarda da başvurabildikleri bir kaynak haline gelmiştir.

"Keynesyen görüşe göre, kamu harcamaları çarpan etkisiyle geliri artıracak ve konjonktürün büyüme dönemlerinde, artan oranlı tarifelerin varlığı bir otomatik istikrar sağlayıcı olacak ve vergi gelirleri otomatik olarak artacaktır. Böylece kamu açıklarının daralması sağlanacaktır. Keynesyen

Okutan, Ş. (2015). The fiscal deficits between 2000 and 2014 and their macroeconomic effects in Turkey economy. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1154-1168.

teori, bütçe açıklarının uzun dönemli parasal etkilerini değil, kısa dönemli reel(fiziksel) etkilerini dikkate aldığı için, kamu açıkları ve kamu borçlanması bir sorun olarak görülmemiştir” (Kırmanoğlu, 2011: 51-52).

3. Bütçe açıklarının gelişim sürecinin grafikler vasıtasıyla açıklanması

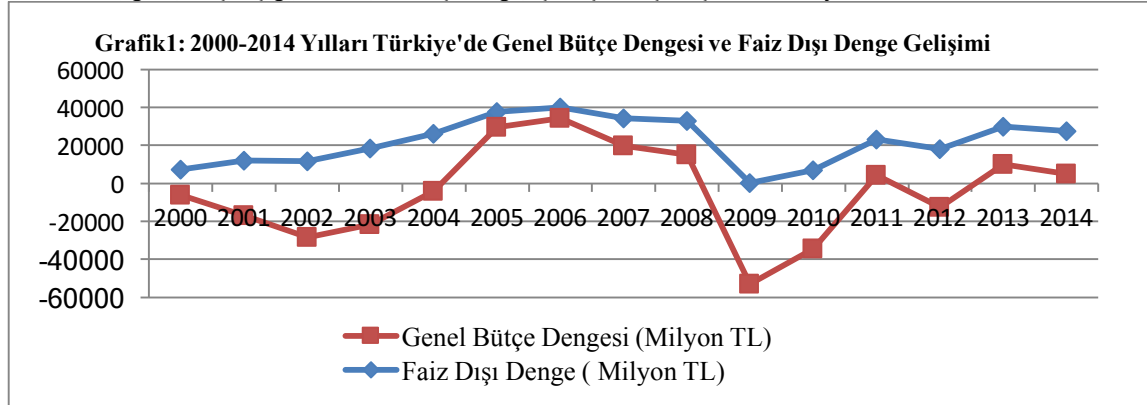
Tablo 1. 2000-2014 Yılları Türkiye’de Bütçe Açıkları, Bütçe Açıklarının GSYH’ ya Oranı ve Borç Gelişimi

Yıllar	Harcamalar **	Gelirler **	GSYH*	Bütçe Açığı	Bütçe Açığı/GSYH	Büyüme GSYH(%)*	İç Borçlar	Dış Borçlar	Faiz dışı denge
2000	51.344	38.229	166.658	13.115	7,87	6,8	36.421	27.216	7.175
2001	86.972	58.416	240.224	28.556	11,89	-5,7	122.157	55.754	12.026
2002	119.604	79.420	350.476	40.184	11,47	6,2	149.870	92.795	11.781
2003	141.248	101.040	454.781	40.208	8,84	5,3	194.387	88.420	18.405
2004	152.093	122.964	559.033	29.128	5,21	9,4	224.483	92.046	26.188
2005	159.687	152.784	648.932	6.903	1,06	8,4	244.782	86.738	37.563
2006	178.126	173.483	758.391	4.643	0,61	6,9	251.470	93.580	40.194
2007	204.068	190.360	843.178	13.708	1,63	4,7	255.310	78.175	34.262
2008	227.031	209.598	950.534	17.432	1,83	0,7	274.827	105.493	32.789
2009	268.219	215.458	952.559	52.561	5,54	-4,8	330.005	111.503	88
2010	294.359	254.277	1.098.799	40.081	3,65	9,2	352.841	120.720	6.977
2011	314.607	296.824	1.297.713	17.783	1,37	8,8	368.778	149.572	23.295
2012	361.887	332.475	1.416.798	29.412	2,08	2,1	386.542	145.657	18.004
2013	408.225	389.682	1.567.289	18.543	1,18	4,2	403.007	182.830	30.053
2014	448.424	425.758	1.749.782	22.666	1,28	2,9	414.649	197.309	27.446

Kaynak: www.bumko.gov.tr ve Hazine Müsteşarlığı verileri ile düzenlenmiştir.

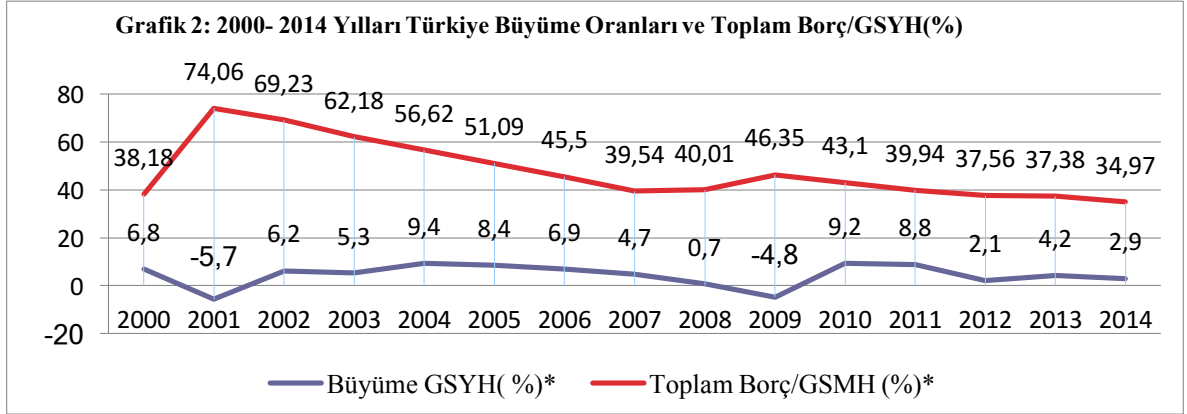
* GSYH (Cari fiyatlarla 1998 Bazlı)

**Harcama, gelir, bütçe açığı, GSYH, faiz dışı denge, iç borç ve dış borç verileri milyon TL ile ifade edilmektedir.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Verileri İle Düzenlenmiştir.

Grafiğe bakıldığında, incelenen dönemde genel bütçe dengesi rasyolarında ani değişim evreleri göze çarpmaktadır. Genel bütçe dengesinde 2002, 2009 2010, 2012 yıllarında hızlı bir şekilde artış eğilimi meydana gelmiş durumdadır. Kamu kesimi kaynak transfer artışının, en fazla bu yıllarda gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Kaynak: www.bumko.gov.tr verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

* GSYH (Cari fiyatlarla 1998 Bazlı)

Toplam Borç Stoku/GSYH rasyoları AB'nin Maastricht kriteri kapsamında değerlendirildiği zaman Türkiye ekonomisinde 2001, 2002 ve 2003 yıllarında oranın sırasıyla %74,06, %69,23 ve %62,18 şeklinde gerçekleştiğini görmekteyiz. Bu yıllarda kriter kapsamına göre %60'lık borçlanma sınırı aşılmıştır. Türkiye'de 2001 ve 2009 finansal kriz yılları dışarıda tutulduğunda 2000 yılından bu yana pozitif büyüme oranları gerçekleşmiştir.

Tablo 2. Seçilmiş 14 Ülkenin Kamu Açığı veya Fazlasının GSYH' ya Oranı (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ABD	-	0	-2,9	-4,1	-3,9	-3,1	-2,2	-2,5	-5,4	-10,3	-10,1	-9,1	-7,5	-4,9
Almanya	1,4	-1,5	-2	-2,2	-2,4	-2,3	-1,3	-0,3	-0,4	-2,2	-3,2	-0,4	0,1	-
Brezilya	-1,8	-2,1	-1,2	-4,3	-1,9	-3,6	-2,9	-1,9	-1,2	-3,5	-1,7	-2,6	-2	-
Fransa	-1,6	-1,7	-3,4	-4,1	-3,5	-2,8	-2,2	-2,3	-2,9	-7,2	-7	-5,2	-4,7	-
Güney Kore	4,2	2,6	3,4	1,6	0,1	0,9	1,1	2,2	1,5	0	1,5	1,7	-	-
Gürcistan	-1,6	0,2	-1,8	-0,9	0,5	1,5	1,6	0,8	-1,9	-7,8	-4,4	-1,2	-0,5	-
İngiltere	3,9	0,7	-2	-3,5	-3,2	-3	-2,7	-2,7	-4,6	-10,9	-9,9	-7,6	-5,8	-
İsveç	3,5	1,8	-0,9	-0,9	0,4	1,5	2,1	3,4	2,3	-0,7	-0,2	0,4	-0,4	-
Malezya	-4,1	-3,5	-4,9	-4,9	-4,1	-3,8	-3	-3,2	-4,4	-6,1	-5,2	-4,8	-4,5	-
Norveç	15,7	14,1	9,1	8,3	11,7	15,1	18,4	17,8	20	11,6	12,2	14,2	14,6	-
Rusya	-	-	7	2,2	5,3	9,9	8	6,2	5,6	-4,2	-1,9	3,3	2,7	-
Türkiye	-7,7	-11,9	-11,2	-8,8	-5,4	-1,5	-0,8	-1,7	-1,9	-5,6	-3,8	-1,5	-2,1	-1,2
Ürdün	-2	-3,1	-3,1	-0,3	-1,4	-5,1	-3,6	-4,7	-2,2	-8,9	-5,6	-6,8	-8,3	-
Yunanistan	-3,8	-4,6	-4,9	-5,8	-7,4	-5,6	-5,9	-6,7	-9,9	-15,6	-10,6	-9,8	-9,4	-

Kaynak: TÜİK verileri ile düzenlenmiştir.

Not: "-" veri yok anlamında kullanılmıştır.

Tablo 2 verilerine bakıldığında, Türkiye'de 2001 yılında %-11,2 olan kamu açığı 2006 yılında %-0,8 düzeyine inmiştir. Küresel krizin etkisiyle 2009 yılında kamu açığının artarak

%-5,9 seviyesine çıktığını görmekteyiz. Kamu açığının krizi izleyen yıllarda -% 1,2 ila -%2,1 düzeyinde gerçekleşmesi önemlidir. Küresel krizin etkileri yok olduğunda kamu ekonominin hızla toparlanma sürecine girebileceği yorumu yapılabilir. Karşılaştırma için oluşturulan tabloda bazı ülkeler dikkat çekicidir. Örneğin Norveç, Güney Kore kamu fazlası vermektedir. Bahsi geçen ülkeler kriz yıllarında bile bu durumlarını koruyabilmiştir. Almanya ekonomisindeki kamu açıkları Maastricht kriterleri açısından uygundur. Yunanistan ekonomisinde Maastricht kriterlerini izlenen dönemde 13 kez ihlal edildiği görülmektedir. Yükselen piyasa ekonomilerinden biri olan Malezya'ya bakalım. İzlenen dönemde kamu açığı veren ülke Maastricht kriterini 12 kez ihlal etmiştir. Türkiye izlenen dönemde Maastricht kriterini 6 kez ihlal etmiştir. Kriz yılları dışında kural ihlali kamu açıklarının sürdürülmesinde bir sorun olduğunu göstermesi açısından önem arz

etmektedir.

4. Kamu açıklarının makroekonomik etkileri

Kamu açıklarının makroekonomi üzerinde olumsuz etkisine ilişkin görüşler David Ricardo'nun tanımlamalarıyla başlamaktadır. Ricardo cari bütçe açıklarının, gelecek nesiller üzerindeki olumsuz etkilerini ve gelecek döneme ilişkin makroekonomik göstergeleri olumsuz şekilde etkileyeceğini savunmaktadır. Bu durum gelecek nesillerin üretim ve yatırım olanaklarının kısıtlanması şeklinde vuku bulacaktır. Ricardo'nun teoremi konusunda bir diğer destekleyici ünlü teori Barro tarafından geliştirilmiştir. Literatüre Ricardo-Barro Hipotezi olarak geçen teorik yaklaşıma göre bütçe açıkları özellikle Devlet tarafından piyasaya sunulan tahviller aracılığıyla finanse ediliyorsa, borç yükü gelecek nesillerin üzerinde kalacaktır (Adak, 2010: 234).

4.1. Türkiye'de kamu kesimi açıklarının fiyatlar genel düzeyi üzerindeki etkileri

Fiyatlar genel seviyesindeki sürekli artış olarak ifade edilen enflasyon oranlarının Türkiye'deki ekonomik hedeflere bakıldığında “% 5 düzeyini aşmaması gerekmektedir” (Eğilmez, 2014: 3). Türkiye ekonomisinde kronik sorunlardan biri olarak gösterilen enflasyon oranlarının yüksekliği, süreklilik arz etmeye devam ettiği sürece ülkede sağlıklı bir ekonomik kalkınma sağlanması mümkün olmayacaktır (Eleren ve Karagül, 2008: 4).

Türkiye Ekonomisinde 1987-2009 yılları arasındaki, bütçe açıkları para arzı artışı ve enflasyon arasındaki ilişki eşbütünleşme teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Asuman Oktayer tarafından gerçekleştirilen çalışmada uzun dönemde bütçe açıkları ile enflasyon (fiyatlar genel seviyesi) üzerinde doğrudan etkili olduğu tespit edilmiştir. Tespit konusunda yazar tarafından yapılan dönemsel değerlendirmelerde dikkate değer hususlar bulunmaktadır;

- 2001 yılına kadar Türkiye ekonomisine parasalcı yaklaşım, 2001 finansal krizinden sonra ise FTPL (Fiyat Düzeyinin Mali Teorisi)* yaklaşımı hakim olarak uygulanmaktadır.¹ Eşbütünleşme analizi sonrası elde edilen sonuçlar FTPL teorisini desteklemektedir. Yaklaşıma göre maliye politikaları fiyatlar genel düzeyi üzerinde etkilidir ve makro ölçekte fiyat düzeyini belirleyen asıl unsur kamu borç stoku ile bütçe dengesini ilişkilendiren bütçe kısıtıdır.
- 2004 yılında enflasyon rakamlarının tek hanelere indirilmesindeki başarıda en önemli değişikliğin, son dönemde gündeme gelen “mali kural” uygulaması sayesinde, para ve maliye politikalarının koordinasyonunun sağlanmasının bir sonucu olarak yorumlanmıştır² (Oktayer, 2010: 445).

Bayrak ve Kanca, Johansen Eşbütünleşme Testi ve Granger Nedensellik testlerini kullanarak Türkiye'de 1980-2011 yılları arasında gerçekleşen kamu açıkları ile enflasyon arasında uzun dönemli ilişkinin tespitine yönelik yaptıkları çalışmada aşağıdaki bulguları elde etmişlerdir;

- Yapılan Johansen testi ile değişkenler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir,
- Hata düzeltme modelinin tahmin sonuçlarına göre, bütçe açıkları ve enflasyon arasında kısa

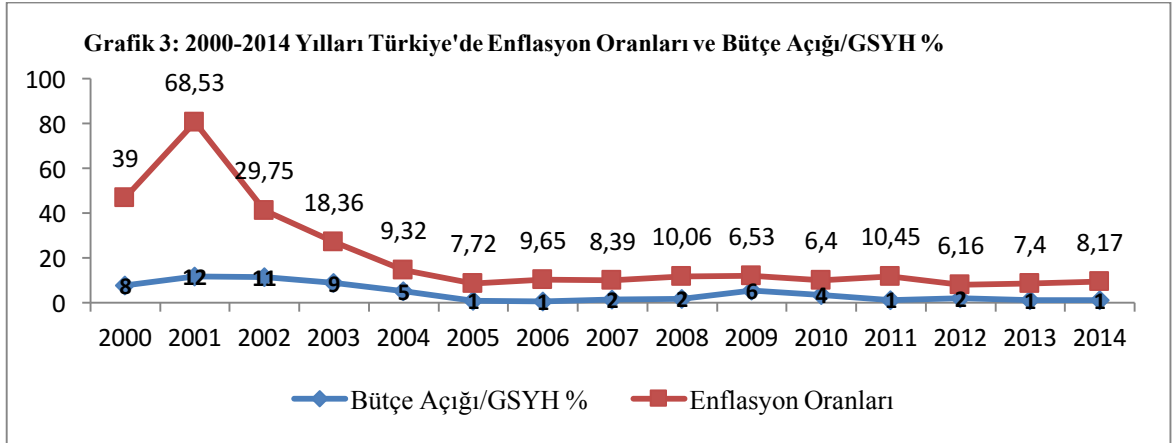
¹ “Parasalcı yaklaşım çerçevesinde, para arzındaki artışın fiyatlar genel düzeyi üzerinde doğrudan etkili olduğu ve bağımsız bir merkez bankasının fiyat istikrarını sağlamada en önemli unsur olduğu ifade edilirken, maliyeci yaklaşım olarak da adlandırılan FTPL yaklaşımı çerçevesinde, maliye politikalarının fiyatlar genel düzeyi üzerindeki belirleyici rolü üzerinde durulmuştur”(Oktayer, 2010: 431)

² “Ancak mali kuralın başarı şartı, belirlenen hedeflere uyulup uyulmadığının bağımsız Türkiye'de otoritelerce denetlenmesine ve bu denetim neticesinde kuraldan aykırılık saptanırsa bunun yaptırıma tabi olmasına bağlıdır” (Oktayer, 2010: 445-446) şeklinde bir tespit yapılmıştır.

ve uzun dönemde pozitif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir,

- Hata düzeltme modelinin ampirik sonuçları Türkiye'deki bütçe açıklarının enflasyonu doğrudan ve anlamlı bir biçimde etkilediğini göstermektedir,
- 1994, 2001 ve 2008 kriz yılları için kullanılan kukla değişkenlere göre yapılan analiz sonucunda ise kukla değişken verilerinin, enflasyonu etkilediği tespit edilmiştir (Bayrak ve Kanca, 2013: 105-106).

1994 ve 2001 yıllarında yaşanan finansal kriz döneminde faiz oranlarındaki artış iç borç anapara ve faiz ödemelerindeki artışın neden olduğu kamu harcamaları artışının kamu açıklarını artırması ve bankacılık sektörüne yönelik yapılan para politikalarının para arzını genişletmesi enflasyon oranlarının artmasına katkıda bulunmuştur. Burada dikkat edilmesi gereken husus, kamu açıkları ve enflasyon arasında var olan uzun dönemli ilişkinin kamu açığı- enflasyon kısır döngüsü şeklinde bir iktisadi hastalığa neden olmasıdır. Hükümetin hem ekonomik hem de siyasi anlamda kamu ve piyasa ekonomisini en kısa sürede istikrara kavuşturacak şekilde önlemlerini alması gerekmektedir. Bu noktada anti-enflasyonist politikaların devreye sokulması, mali disiplin uygulanması, kamu açıklarının sürekli denetim altında tutulacak düzenlemelerin yapılması kamu açığı-enflasyon kısır döngüsünü önleyebilecek çözüm önerileri olarak ifade edilebilir (Bayrak ve Kanca, 2013: 106).

Kaynak: TÜİK verileri ile düzenlenmiştir.

Grafikte Bütçe Açığı/GSYH oranının en yüksek 2001 ve 2002 yıllarında gerçekleştiğini görmekteyiz. Aynı yıllarda enflasyon oranı sırasıyla % 68,53 ve % 29,75 olarak gerçekleşmiştir. İncelenen dönemde hedef enflasyon rakamına (%5), % 6,4 ve % 6,16'lık enflasyon oranları ile sırasıyla 2010 ve 2012 yıllarında yaklaşılabilmiştir.

2001 yılında enflasyon oranının dramatik olarak yükselmesinin temelinde yatan etmenler ve Şubat 2001'de patlak veren mali kriz ortamına ilişkin değerlendirmelere bakalım. Kriz patlak vermeden önce Türkiye'deki ekonomik ve siyasi ortama ilişkin tespitler aşağıdaki gibidir;

- Hazinesinin yüksek miktardaki borçlarının itfa süresinin dolmasından kaynaklanan siyasi gerginlik, Başbakanın devlet yönetiminde "kriz var" söylemiyle birlikte siyasi istikrarsızlığın halka beyan edilmesiyle sonuçlanmıştır,
- Türk lirasına olan güvenin sarsılması gecelik faizleri astronomik rakamlara yükseltmiştir,
- Türkiye'de yaşayan yerleşiklerin dövize olan yoğun talebi TL'nin değerinin daha da düşmesine neden olmuştur,
- Artan döviz talebinin sonucu olarak, Merkez Bankası 5 milyar\$ döviz satışı rakamlarına

Okutan, Ş. (2015). The fiscal deficits between 2000 and 2014 and their macroeconomic effects in Turkey economy. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1154-1168.

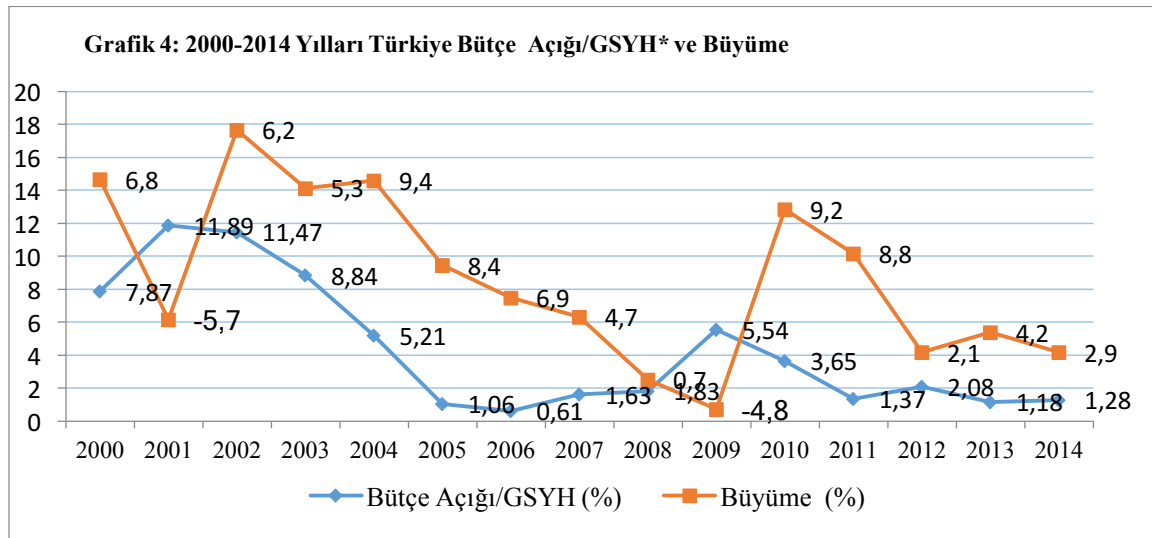
ulaşmıştır,

- Kamu bankalarının likidite ihtiyaçlarının karşılanmasındaki güçlükler, ödemeler bilançosu dengesinin kitlenmesi ile sonuçlanmıştır (Celasun, 2002: 19).

Makroekonomik sürdürülebilirliğinin ve piyasalara olan güvenin önemli göstergelerinden biri olan enflasyon oranlarının 2001 krizinde olduğu gibi ani bir yükseliş sergilemesi elbette ki sadece kriz yılı baz alınarak değerlendirilmemelidir. Ayrıca mali krizler de sadece ekonomik alandaki bir başarısızlık göstergesi olarak yorumlanmamalıdır. Türkiye ekonomisinde çoğu zaman ekonomik bir krize siyasi krizin de eşlik ettiği görülmektedir. 2001 yılında patlak veren mali kriz alınacak önlem paketleriyle çözüme kavuşturulmaya çalışılmış, Kemal Derviş tarafından hazırlanan “Güçlü Ekonomiye Geçiş” programı ile ekonomik istikrar sağlanmasının önündeki sorunlar aşılmaya, bankacılık sektörünün yapısal sorunlarının giderilmesine yönelik önlemler alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca Kemal Derviş bankacılık sektörünün güçlendirilmesinin enflasyon oranlarını da düşüreceğini açıklamıştır. Program sonrası, 2004 yılında enflasyon tek haneli rakamlara indirilebilmiştir.

4.2. Türkiye’de kamu kesimi açıklarının büyüme üzerindeki etkileri

Evsey David Domar 1944 yılında yayınladığı makalesinde kamu borçlarının sürdürülebilirliği üzerine yaptığı matematiksel modellemelerle birlikte çok önemli ekonomik tahliller yapmaktadır. Domar analizleri neticesinde borçlanmanın sürdürülebilirliği ile artan ekonomik büyüme oranları arasında bir ilişki olduğunu saptamaktadır. “Ekonomik büyümenin artan oranlarda gerçekleşmesi söz konusu ise borç yükünün artan vergi gelirleri ile finanse edilebileceğini ancak ülkelerin ulaştıkları sabit büyüme oranlarında dahi kamu borçlarının hızlanarak artış göstermesinden kaçınılamayacağı ispatlanmıştır” (Domar, 1944’ten aktaran: Adak, 2010:234).

Kaynak: www.bumko.gov.tr verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.* GSYH (Cari fiyatlarla 1998 Bazlı)

Mehmet Adak tarafından yapılan, Türkiye ekonomisinin 1972- 2006 dönemini¹ kapsayan ve en küçük kareler yöntemi kullanılan ampirik çalışma sonuçlarına göre yıllık bütçe açıklarının meydana geldiği yılın ekonomik büyümesini olumsuz bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada bütçe açıklarının açığı takip eden yıllarda ekonomik büyüme üzerinde yapılan

¹ Konsolide Bütçe Dönemi

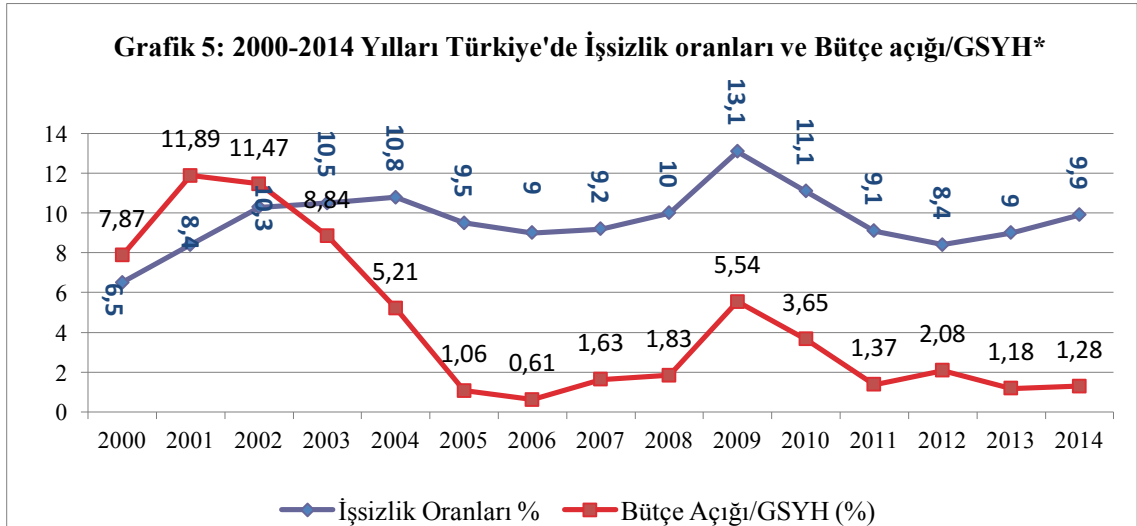

istatistiksel analizlerde anlamlı sonuçlar elde edilmemiştir (Adak, 2010: 233). Analiz döneminde ekonomik büyümenin % 24 düzeyinde negatif yönlü etkilenmesinin açıklayıcısı olarak bütçe açıklarının gösterilebileceği sonucuna da ulaşılmaktadır (Adak, 2010: 243).

Grafiğe bakıldığında Bütçe Açığı/GSYH (Kamu Kesimi Borçlanma Gereği) rasyosunun Maastricht kriterlerine göre aşıldığı yılların 2000-2004 ve 2009-2010 aralığındaki yıllar olduğu gözlenmektedir. Aynı dönemlere ilişkin büyüme oranlarına baktığımızda 2001 (-5,7), 2002 (6,2), 2003 (5,3), 2004 yılında (9,4), 2009 yılında (-4,8) ve 2010 yılında (9,2) olarak gerçekleştiği görülmektedir. İzlenen dönem koşulları 2001 mali krizi ve 2008-2009 küresel finans krizini dikkate alarak yorumlandığında kriz dönemlerinde rasyolarda dramatik düşüşler olmasına rağmen krizi izleyen yıllarda ekonomik göstergeler, yükselen piyasa ekonomilerine uygun bir büyüme politikası izlenebildiğini teyit etmektedir. 2012- 2014 yılları içindeki büyüme oranları ise son yıllarda yükselen piyasa ekonomilerinin ihtiyaç duyduğu ekonomik büyüme rakamlarına ulaşamadığımızı göstermektedir. Dönem itibariyle Bütçe Açığı/GSYH rasyosu incelendiğinde, 2001 yılında alınan ve içinde mali kuralları barındıran mali disiplin politikası sonucunda kriz yılları dışında mali denge korunabildiği söylenebilir.

4.3. Türkiye’de bütçe açıklarının işsizlik oranları üzerine etkileri

Türkiye’de işsizlik haddinin % 6 (Ünsal, 2011: 20) olduğu bilgisinden hareketle tabloya bakıldığında, istenen hedef göstergeye ulaşamadığı anlaşılmaktadır. İncelenen dönemde, işsizlik oranını en fazla 2009 yılında, %13,1 olarak gerçekleşmektedir. 2009 yılında bütçe açığı/GSYH rasyosunun da bütçe açığına eşlik ederek %1,83’den %5,54’e yükseldiği görülmektedir. İşsizlik oranları için incelenen dönemde, en iyi rasyonun 2000 yılı ile % 6,5 olarak gerçekleştiği görülmektedir. 2014 yılında ise grafiğin artma yönünde olduğu dikkat çekmektedir.

Kaynak: TÜİK ve Hazine Müsteşarlığı verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

*GSYH (Cari fiyatlarla 1998 Bazlı)

İşsizlik oranlarıyla kamu açıkları arasındaki ilişkinin hareket yönleri yıllar itibariyle incelendiğinde, aşağıdaki tablo karşımıza çıkmaktadır.

Okutan, Ş. (2015). The fiscal deficits between 2000 and 2014 and their macroeconomic effects in Turkey economy. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1154-1168.

Tablo 3. 2001-2014 Yılları Türkiye’de Bütçe Açığı/GSYH* ve İşsizlik Oranları İlişkisi

Yıllar	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Toplam
Birlikte Azalış					X	X				X	X			X	5
Birlikte Artış	X						X	X	X						4
Ters Yönlü Hareket		X	X	X								X	X		5

Kaynak: TÜİK ve www.bumko.gov.tr verilerinden yararlanılarak düzenlenmiştir.

* GSYH (Cari fiyatlarla 1998 Bazlı)

X: Rasyolar arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi ifade etmektedir.

Tablo 5’e bakıldığında incelenen dönemde toplamda 9 kez birlikte artış veya azalış yönünde ortak hareket tespit edilmiştir. 5 defa ise Bütçe Açıkları/GSYH ve İşsizlik Oranları arasında ters yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Tabloya bakılarak yüzeysel bir analiz yapmaya çalışırsak, işsizlik oranlarının artış ve azalışında bütçe açıklarının etkisi olduğu söylenebilir. Tabi ki burada en iyi ölçüm, ampirik yöntemler sayesinde gerçekleştirilebilecektir.

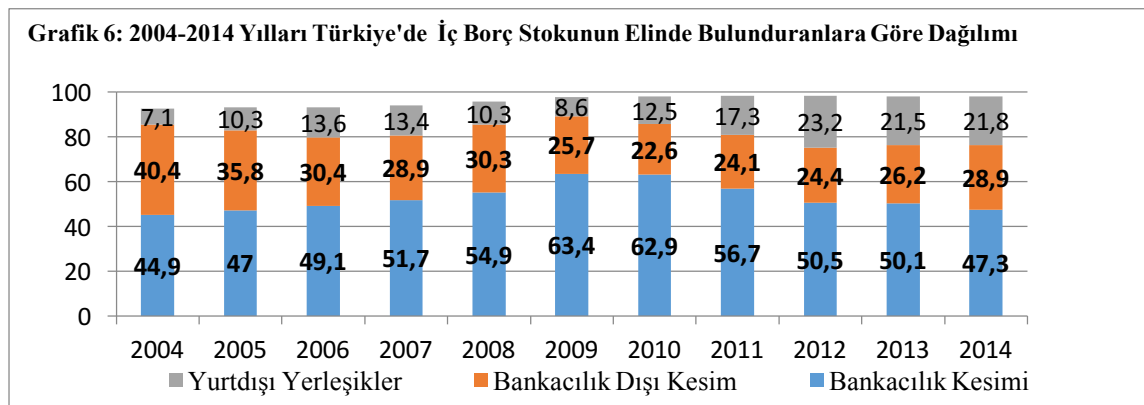
Konuya teorik çerçeveden bakıldığında ise Bütçe Açığı/GSYH oranındaki artış kamu kesimi borçlanma gereğinin artmasına yol açacak, akabinde kamu borçlanmaları faiz oranlarını artıracak ve yatırımlar daha pahalı hale geldiği için tercih edilmeyecektir. Yatırımların azalması ise işsizlik oranlarının artması ile sonuçlanacaktır.

4.4. Türkiye’de kamu kesimi açıklarının gelir dağılımı üzerindeki etkileri

Kamu kesimi açıklarının gelir dağılımı üzerinde yapacağı olumsuz etki iç borçlanmanın geri ödemesi esnasında ikincil gelir dağılımı ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Türkiye’de iç borçların itfası esnasında faiz geliri elde eden kesim ile borç itfasını vergiler (özellikle dolaylı vergi ve stopaj) vasıtasıyla ödeyen kesim farklı olduğu için iç borçların artması gelir dağılımında adaletsizliği artırıcı etkiye sahip olabileceği söylenebilir.

Borçlanma gelir dağılımını dolaylı ve dolaysız olarak etkilemektedir. Borçların anapara ve faiz ödemeleri gelir transferine yol açtığı için gelir dağılımını doğrudan etkilemektedir. Borçlanma uzun vadede ise büyüme hızını olumsuz etkilemekte ve fonların üretken yatırımlara tahsis edilmesini önlemektedir. Yatırımların azalması işsizlik oranlarını artıracığı için ülkenin milli gelir seviyesinin düşmesine neden olmakta ve dolaylı olarak gelir dağılımını etkilemektedir (Bedir, Karabulut, 2011: 13-14).

Bu temel teorik bilgidен hareketle anılan dönem itibarıyla iç borçların gelişim süreci ve iç borç belgelerini elinde bulunduranların dağılımları üzerinden incelemeye devam edelim.

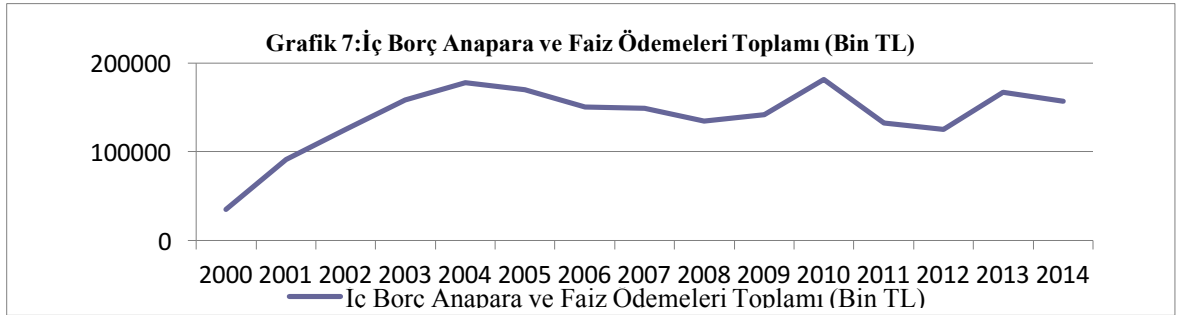

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, Kamu Finansmanı İstatistikleri, Kamu Borç Yönetimi verileri ile düzenlenmiştir.

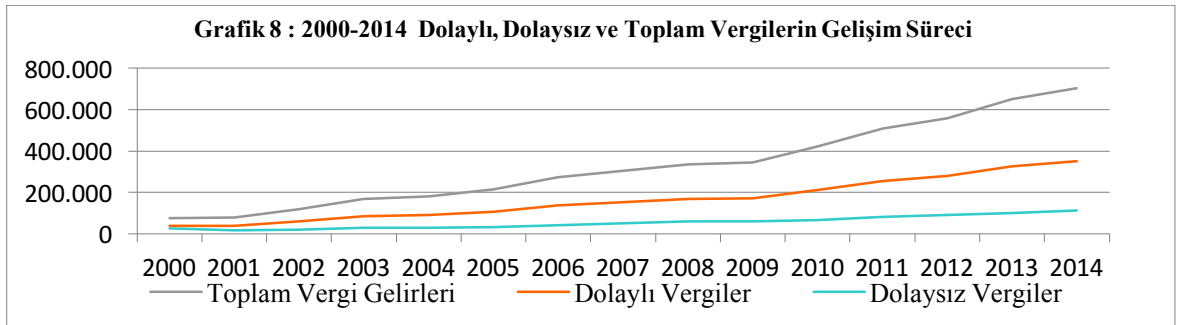
Kamu iç borçlanma belgeleri sahiplerine birtakım faiz ve avantajlar tanındığı için alıcıların kim olduğunun bilinmesi gelir dağılımının hangi yönde değişeceğini göstermesi bakımından önem arz etmektedir (Bedir, Karabulut, 2011: 14). Devletin belirlediği politikalarla, geliri üst kesimden alt ve orta kesimlere aktarmaya veya alt ve orta kesimden üst kesime aktarabilme imkânına sahip (Stiglitz, 2012: 79) olduğu göz önüne alındığında devlete iç borç veren kesimle iç borçları ödeyen kesim arasında doğrudan bir gelir transferi olacağı ortadadır. Grafiğe bakıldığında, incelenen dönemde iç borç stokunun en fazla bankacılık sektöründe olduğu görülmektedir. Özellikle 2008 ila 2010 arasındaki finansal kriz yıllarında bankacılık kesiminin oranı sırasıyla % 54,9, % 63,4 ve % 62,9 olarak gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörünün devlete borç vermesi sonucunda oluşan kur riski bankacılık sektörünün, faiz riski ise reel sektörün zor duruma düşmesine neden olmaktadır (Bedir, Karabulut, 2011: 15). Ayrıca reel sektörün zayıflaması ise kamu ekonomisini finansal krizler karşısında daha kırılgan hale getirmektedir. Finansal krizler sonucunda ise gelir dağılımı kriz öncesi döneme göre daha da bozulmaktadır.

“Borçlanma maksadıyla ihraç edilen senetleri toplumda yüksek gelirli gruplar aldıkları için, burada devletin tahvillerin anapara ve faiz ödemelerinde düşük gelirli kesiminde içinde bulunduğu kesimden sağladığı vergi gelirlerini kullanacağı için, nihai olarak burada bir tür gelir transferi söz konusu olmaktadır” (Çataloluk, 2009: 242).

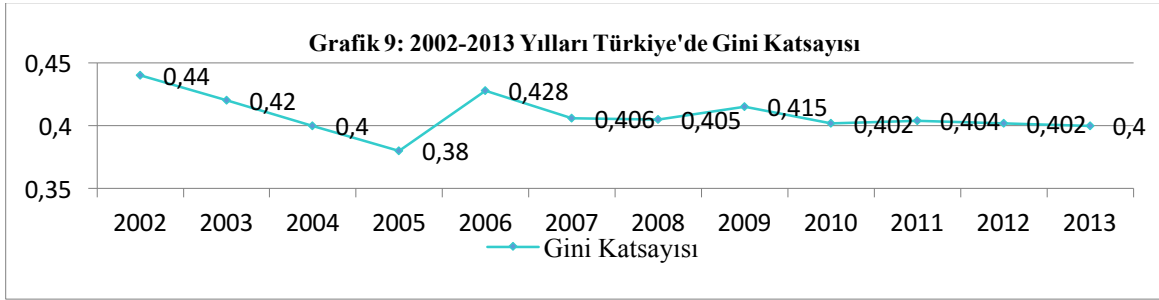
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı merkezi yönetim borç servisi istatistikleri verileri ile düzenlenmiştir.

Kaynak: www.bumko.gov.tr 2000-2005 verileri konsolide bütçe dengesi ve finansmanı, 2006-2014 verileri genel bütçe dengesi ve finansmanı istatistikleri ile düzenlenmiştir.

Grafiğe bakıldığında toplam vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının düzenli bir artış eğilimi içinde olduğu anlaşılmaktadır. Toplam vergi gelirleri içinde dolaylı vergi payının artması, “marjinal tüketim eğilimi yüksek, düşük gelirli kesimler aleyhine ortam hazırlamaktadır” (Ersezer, 2006: 261).

Okutan, Ş. (2015). The fiscal deficits between 2000 and 2014 and their macroeconomic effects in Turkey economy. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1 (4), 1154-1168.

Kaynak: TÜİK verileri ile düzenlenmiştir.

(Gini Katsayısı; 1= Tam eşitsizlik, 0= Tam Eşitlik)

Gini katsayısı rasyosuna göre katsayı “1”e yaklaştığı ölçüde gelir dağılımındaki adaletsizlik artmakta, rasyo “0”a yaklaştığı ölçüde ise gelir dağılımında adalet artmaktadır.

1996 yılından bu yana OECD’de gini katsayısı ortalaması 0,31- 0,32 aralığında seyretmektedir. 2012 yılı itibariyle bir kıyaslama yapacak olursak OECD ülkeleri arasında gelir dağılımı eşitsizliğinde ilk sıra Meksika da 0,457 ikinci sırada ise Türkiye 0.402 lik gini katsayısı ile yer almaktadır. 2012 yılında Danimarka 0.248 ile en iyi birinci rasyoyu, Slovak Cumhuriyeti ve Slovenya 0.250 gini katsayısı ile ikinci en iyi rasyoyu sağlamışlardır. Grafikte incelenen dönemde Türkiye ekonomisinde sadece 2005 yılında 0,38 gini katsayısı verisi sağlanabilmiştir. İncelenen dönemde OECD ülkeleri arasında Danimarka 0,22-0,25 aralığında seyreden gini katsayısı ile dikkat çekmektedir (OECD Database).

5. Sonuç ve öneriler

Hükümetin izlediği ekonomi politikalarının bir göstergesi olarak kabul edilen mali açıklara ilişkin farklı iktisadi teoriler mevcuttur. Teorilerin ortak yönü ise mali açıklara; siyasi fayda maksimizasyonu, seçim ekonomisi, rant maksimizasyonu gibi ülkenin tamamının peşinde olmadığı çıkarların neden olabileceği görüşüdür.

Mali açıklar ülke ekonomilerinde kronikleştiğinde ve ülkenin GSYH’ dan daha fazla artan bir hızla büyümeye başladığında, makroekonomik değişkenler üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahip olmaktadır. Bu nedenle bütçe açıkları arttığı dönemlerde, maliye politikalarının uygulanmasında “mali sınır” kavramı bilim adamları tarafından daha sık vurgulanmaktadır.

Mali açıklara ilişkin kesin bir anayasal sınırlandırma ise ülkenin, küresel ölçekli şok krizler karşısında para ve maliye politikası araçlarını çalıştıramaması anlamına gelmektedir. Günümüz küresel ekonomisi oldukça dinamiktir, kamu ekonomileri de bu dinamikliğe uyum sağlayabildiği ölçüde mali açıklarını kontrol altında tutabileceklerdir.

Türkiye ekonomisinde 2001 finansal krizinden ders alınarak çıkılması, mali piyasaların ve özellikle bankacılık sektörünün mali yapısının iyileştirilmesine yönelik önlemlerin alınması izleyen yıllardaki makroekonomik rasyolarda kriz yılları hariç sürdürülebilir bir düzey yakalanmasına olanak tanımıştır. 2001 yılını takip eden yıllarda daha güçlü bir Türkiye ekonomisiyle karşılaşılmaktadır. Avrupa birliği ülkeleriyle kıyaslandığında, 2008 küresel krizinin etkilerinin en az hissedildiği ülkelerden birinin Türkiye olması tesadüfi değildir. Yükselen piyasa ekonomilerinin arasına girmeyi başaran Türkiye ekonomisinde temel yapısal problemler devam etmektedir. Burada “sadece” ifadesi yapısal problemin küçüklüğünden değil, istikrarlı para ve maliye politikası uygulamasının koordineli olarak devam ettirilmesi, merkez bankasının bağımsızlığının muhafaza

edilmesi ve siyasi istikrar sağlandığı sürece, gelecek yıllarda bu sorunların aşılabileceğinin vurgusunun yapılmak istenmesinden kaynaklanmaktadır.

Son yıllarda ithalata dayalı büyüme politikası uygulayan Türkiye ekonomisi artık kendi ara mallarını ve enerjisini üretecek teknolojiyle donatılmalıdır. Böylece, cari ödemeler dengesini etkileyen üretimde dışa bağımlılık azaltılabilir ve cari açığa bir ekonomik büyüme modeli yakalanabilir. Böylelikle kamu açıkları azaltılabilir.

Bu meselenin çözümünde, Ar-Ge çalışmalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir. Kamu eliyle bulunan yeni teknolojilerin markalaştırılarak pazarlanması vasıtasıyla kamu gelirleri artırılabilir. Güçlü ve kamu gelirlerini üretebilme potansiyeline sahip bir kamu ekonomisinin tesis edilmesi özellikle gelir dağılımında adaletin sağlanmasına büyük ölçekte katkı sağlayacaktır. Ayrıca güçlü kamu ekonomisi küresel ortamda dış kaynaklı kriz şoklarına karşı ülkedeki üretim ve yatırım birimleri için bir sigorta görevi görebilir. Mevcut Türkiye ekonomisi sanayisinin, üretim ve enerji anlamında dışa bağımlı olması, GSYH değerlerinin dış aleme doğru kaymasına neden olduğu için bu modelde bir üretim yapısının sürdürülebilirliği tartışmaya açıktır.

Kaynakça

- Adak, M. (2010). Kamu Açıkları ve Ekonomik Büyüme: Türkiye Örneği”, *Maliye Dergisi*, 159, 233-243.
- Bedir, S. ve Karabulut, K. (2011). “İç Borçların Gelir Dağılımı Üzerine Etkileri”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25 (1),13-29.
- Bayrak, M. ve Kanca, O. C. (2013). “ Türkiye’de Kamu Kesimi Açıklarının Nedenleri ve Fiyatlar Genel Düzeyi Üzerindeki Etkileri”, *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 48, 91-111.
- Celasun, M. (2002). “2001 Krizi, Öncesi ve Sonrası: Makroekonomik ve Mali Bir Değerlendirme”, 1-53.
- Çataloluk, C. (2009). “Kamu Borçlanması Gerçekleşme Biçimi ve Makro Ekonomik Etkileri (Teorik Bir Yaklaşım, Türkiye Örneği)”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (21), 240-258
- Eğilmez, M. (2014). “Türkiye Ekonomisi Göstergeleri ve İdeal Ölçüler”, <http://www.mahfiegilmez.com> (29.04.2015).
- Eleren, A. ve Karagül, M. (2008). “ 1986- 2006 Türkiye Ekonomisinin Performansı ve Değerlendirilmesi”, *Yönetim ve Ekonomi*, 15 (1), 1-14.
- Ersezer, D. (2006). “Gelir Dağılımı Politikası ve Araçları”, *Fırat Ün. Sosyal Bil. Dergisi*, 16(1), 255-268.
- Kirmanoğlu, H. (2011). *Kamu Ekonomisi Analizi*, 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları Oktayer, Asuman (2010). “Türkiye’de Bütçe Açığı, Para Arzı ve Enflasyon İlişkisi”, *Maliye Dergisi*, 158, (431-447).
- Sağbaş, İ. (2011). “Kamu Bütçe Dengesi: 2004-10 Döneminin Ekonomik Analizi”, *Stratejik Düşünce Ens.*
- Stiglitz, J. E. (2014). *Eşitsizliğin Bedeli*, (Çev. Ozan İşler). 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ünsal, E.M. (2011). *Makro İktisat*, Genişletilmiş 9. Baskı, Ankara: İmaj Yayınevi.
- Wagner, R. ve Tollison, R. O.(1982). *Balanced Budget, Fiscal Responsibility and The Constitution*, (Çev. Ferhat Başkan Özgen). Washington DC, Coto İnstitute, 22-27.
- , <http://www.bumko.gov.tr/TR,147/ekonomik-gostergeler.html> 09.04.2015 tarihinde erişilmiştir.
- , <http://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Istatistik-Sunum-Sayfasi?mid=59&cid=12> 28.03.2015 tarihinde erişilmiştir.

TÜİK Gelir Dağılımı İstatistikleri

TÜİK Uluslararası Göstergeler

OECD Database

Extended abstract in English

It has become critical to be sustainable the state organised structure of economic and political sense with today's globalization process and success of public economies. To be full effective in managing on public goods and services by government and the sight of social government which the citizens put a minimum standart of living, it has the government put pressure on government to be productive.

In the study, as a theoretical, firstly a method of public vulnerabilities have been checked and it is shown that it is described pessimistic-traditional views, optimistic –Ricardian views and finally Keynesian views in the first part of the study's theoretical investigation briefly. In the second part of the study. Turkish economy statistics on financial vulnerabilities between 2000-2014 years were taken from TUIK, OECD, the minister of finance and under secretariat of treasury databases and it is arranged in a table and graphic to be followed on cognitive development from year to year. Graphics are explained that we took into account the economic and political trade cycle in Turkey and Turkey's economy. Maastricht Criterias are used in the assessments for the sustainability of public deficit regarding in the same period in the study.

In the third of the study, the interaction between public vulnerabilities and macroeconomic balances are analyzed. In the third part, firstly it is dealt with the relationship between public vulnerabilities and general price level. In this investigation period, it is detected that there has not been 5 % stating inflation target number. It is appeared that the inflation target came to infigures of 6,4 % in 2010 and of 6.16 % in 2012. Secondly, the effects of public deficit growth are examined. Maastricht criterias were exceeded in 2000, 2001, 2003, 2004, 2009 and 2010 years. In the following period, except for crisis periods, it was monitored that there has been a growth policy for the rising market economies. Some findings is reached that financial disciplinary policy applied since 2001 was successful at protection of financial balance except for crisis years. Thirdly, the relationship between the budget deficit and unemployment rates is examined. In the reviewing period, as a result of the PSBR (Public Sector Borrowing Requirement) between ratios of total of 9 times, moving in the opposite direction is indicated ratios in negative way with signs that have been achieved. In many years, the review of development of unemployment rates, was done by taking into account the calculated unemployment rate 6 % in Turkey. In the following period, the target unemployment rate would not reach. The most worrying ratio with unemployment rate was realized that it had a value 13,1 % in 2009. In 2009 for PSBR, Maastricht criteria exceeds as 3 % and it seems to be achieved as a starting weight of 5.54 %. After the crisis, the ratios tend to reduce in 2010 and 2011. This part of the investigation has remained limited because of the lack of their empirical tests. In the fourth, it is analyzed the relationship between public vulnerabilities and the distribution of income. In the following term, it has compensated in a graphic that this finding shows a growing trend of indirect tax in total tax revenue share. Hikes income distribution coefficient are examined. In the investigation term, the best ratio in Turkish economy was 0,8 % in 2005. In the investigated range, from OECD mean 0,31-0,32 % was realized. Since 2012, with Turkey's 0,4 % hikes coefficient after Meksico it is obtained that Turkey has the worst second ratio in OECD countries.

In the last part of the study is referred as a result and recommendations. Between 2000- 2014 it served as the public deficit associated with the management of monitored fiscal policies are available as well as development of public economy will drop up recommendations being considered. In the study, at the point in occurring the public deficit it has been reached an effect of

government policy and the political impact of volatility. In the following term, it has been detected that public deficit is under control in order to be applied to the effect that financial discipline policy. It is a known fact that the private sector would not be decisive power without being public support in rising financial economy. Also, in 2001 banking crisis, task losses of banks were met with public resources. For the private sector, public economy is not a threat and if necessary, it has a duty that having a fuse. In this scale, the market economy to the target public later Turkey's economy will help to achieve its own revenue of structural transformation. In the public institutions in AR-GE activities must be given weight. It can be sources for increasing public income when the finding new technology is marketing in public revenue. Turkey's economy based on imports growth policy that applies its own must be equipped with technology that will produce its own goods. So that the current account balance of payments out production that effect dependency can be reduced. For public revenues, the other recommended way is increasing tax morale building measures. So that tax rates can be increased with voluntary participation in the tax payer. We have needs for production of public economy in the mandatory education, health care social services etc. External benefits such as semi public goods and services covering the entire community. As public revenues grow, the citizens can receive a better service. The effect of GDP increasing in public investment expenditures can be performed with less public finance deficit. The infrastructure investments needed for private sector and the public transfer spending more public resources can be allocated. Today's Turkey's economy's industry manufacturing and energy in terms of export, GDP is dependent on external countries that causes them to move out. This model has a structure of production –enhancing effect is investing in public vulnerabilities. According to Maastricht criteria, public deficit is sustainable development except for crisis years. It is essential to run the secondary income distribution opposite to public deficit through domestic debt. That is why it is important to keep public deficit low.